

ÖĞRENCİ DEVAMSIZLIĞININ AZALTIILMASINA YÖNELİK ULUSLARARASI STRATEJİLER VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Ahmet GÖÇEN¹, Ahmet KAYA²

1 Öğr. Üye. Dr., HRÜ Eğitim Fak. Sınıf Eğitimi ABD, ahmet135@gmail.com , ORCID ID:0000-0002-9376-2084.

2 Doç. Dr., KSÜ Eğitim Fak. Eğitim Bilimleri Bölümü, ahmetkaya@ksu.edu.tr , ORCID ID: 0000-0001-8899-9178.

Geliş Tarihi: 12.09.2019 Kabul Tarihi: 02.12.2019

Öz: Bu çalışmada, okula tam ve etkili katılımın öğrencilerin geleceklere açısından taşıdığı önem odağında uluslararası alanda başta temel eğitim olmak üzere farklı eğitim kademelerinde okul devamsızlığına karşı geliştirilen uygulama örnekleri ve stratejilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca devamsızlıkla mücadele kapsamında farklı ülkelerin farklı uygulamalarına ilişkin farkındalık oluşturularak eğitimciler ve politika yapıcılara bu konuda yol gösterilmesi hedeflenmiştir. Bu çalışma nitel yöntemlerden doküman incelemesine göre yapılmıştır. Çalışmada öğrencilerin devamsızlık durumu ele alınmış ve literatür taraması yoluyla konuya ilişkin veriler toplanarak analiz edilmiştir. Alanyazınında devamsızlığa ilişkin farklı ülke uygulamaları araştırılmıştır. Bu bağlamda, ülkelerin devamsızlıkla mücadele süreçlerinde takip ettikleri yaklaşımlar, uygulamalar ve stratejiler incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre ülkeler birbirinden farklı olsa da okul devamsızlığına karşı genelden özele 3 aşamalı bir yaklaşım takip ettiği görülmektedir. Çalışmalarda genel olarak okullarda devamsızlığı engellemeye ilişkin stratejiler olarak erken teşhis ve müdahale, sürecin izlenmesi, davranış değerlendirilmesi, kanıt destekli süreçler, ekip bazlı bir yaklaşımlar ve yasal süreçler şeklinde belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci Devamsızlığı, Devamsızlıkla Mücadele, Devamsızlığı Önleme Stratejileri

INTERNATIONAL STRATEGIES FOR REDUCING STUDENT ABSENTEEISM AND EXAMPLES OF PRACTICE

Abstract:

In this study, it is aimed to examine the examples of practice and strategies developed against school absenteeism in the international field for different levels of education, especially for basic education in the scope of the importance of full and effective participation in school for the future of students. In addition, the awareness on the different practices of different countries within the scope of the fight against absenteeism is desired to be raised in this study to guide educators and policymakers. This study was conducted according to the document analysis, a qualitative method. In this study, the absenteeism of the students was the focus, and the related data were collected and analyzed through literature review. Different country practices on absenteeism in the literature were investigated. In this context, the approaches, practices and strategies that countries follow in the fight against absenteeism were examined. According to the analysis results, although the countries are different from each other, it is seen that they follow a 3-tiered approach, from general to specific, against school absenteeism. In general, the strategies for preventing absenteeism in schools were identified as early diagnosis and intervention, process monitoring, behavioral evaluation, evidence-supported processes, team-based approaches and legal processes.

Keywords: Student Absenteeism, Struggle with School Absenteeism, Prevention Strategies for Absenteeism

Giriş

Okula veya derse devamsızlık öğrencin okul hayatından kopmasına yol açabilecek psikolojik, fiziksel ve toplumsal birçok etmenin rol aldığı bir süreçtir. Devamsızlık, yani okul kurallarının gerektirdiği şekilde derslere ve eğitim süreçlerine fiziksel olarak katılmama durumu, öğrencinin ders başarısını negatif şekilde etkileyen ve toplumca arzu edilmeyen bir öğrenci davranışdır. Devamsızlık en genel haliyle okul dönemi içerisinde mazeretsiz olarak okulda bulunmama şeklinde tanımlanmaktadır. Devamsızlık, eğitim-öğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin okula ya aralıklı gelme ya da hiç gelmeme şeklinde iki türlü ortaya çıkmaktadır (Sakinç, 2013).

Devamsızlık sorunu, aileden öğrenci öz güven eksikliğine kadar birçok faktörden etkilenmektedir ve özellikle bazı dönemlerde bazı çevresel faktörler tüm öğrenciler üzerinde etki oluşturabilmektedir. Balfanz ve Byrnes (2012) sürekli devamsızlığın ana-

okulunda, birinci, beşinci sınıfta ve dokuzuncu sınıfta artmasının tesadüf olmadığını belirtirken bu sınıfların genelde yeni okula/çevreye geçiş dönemleri olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle örgün eğitim kademelerinin başlangıç yılları olan bu yıllarda devamsızlığa ilişkin geliştirecek yöntemler için ilk önce söz konusu öğrenciler ve ilgili çevresel faktörler taranarak muhtemel çözümler eğitim politikaları çerçevesinde gözden geçirilmelidir. Muhtemel çözümler ortaya konurken okulların doğası (temel faktörlerden biri olarak) kendi bağlamında hesaba katılmalıdır.

Okullar arzulanan eğitim çıktılarının sadece öğretmen rehberliğinde sağlandığı organizasyonlar değildir, bu kurumlar farklı özellikler taşıyan ailelerden gelen, birbirinden farklı bireysel özellikteki öğrencilerin takım becerilerini geliştirdiği, rol modeller ile karşılaştığı, etkin dil gelişimi imkânı bulduğu ve toplumsal becerilerinin sağlıklı ve doğal geliştiği ekosistemlerdir. Devam ve devamsızlık durumu farklı özellikleri barındıran bir okul geçeceğinden ve öğrenci beklentilerin karşılanma durumundan da etkilenabilmektedir.

Devamsızlık uluslararası alanda üzerinde önemle durulan bir konudur. PISA 2012'ye katılan öğrencilerden PISA değerlendirmesinden önceki iki hafta içinde izinsiz olarak kaç kez derse veya okula gitmediklerini bildirmeleri istenmiştir. OECD ülkeleri arasında, PISA testinden önceki iki hafta içinde izinsiz olarak öğrencilerin %18'i en az bir derse girmediğini, %15'i ise en az bir gün okul devamsızlığı yaptığını belirtmiştir (OECD, 2014). Arjantin, İtalya, Ürdün ve Türkiye'deki öğrencilerin %40'ının veya daha fazlasının, belirtilen süre içinde en az bir gün okul devamsızlığı yaptığını görülmüştür (OECD, 2014).

Okula ve derslere düzenli katılım öğrenci başarısı açısından temel bir şarttır, fakat bu gerçeğe rağmen okul devamsızlığı günümüzde ülkeler ve eğitim sistemleri açısından genel, ciddi ve rahatsızlık veren bir sorun olmaya devam etmektedir (Kearney & Graczyk, 2014). OECD (2014) raporuna göre OECD ülkelerindeki öğrenciler için, derse girmeme matematikte 32 puanlık bir düşüşle ilişkilendirilirken, okula tam gün gitme matematikte 52 puanlık bir düşüşle ilişkilendirilmektedir. Bu açıdan devamsızlığın en istenmeyen çıktılardan biri öğrencinin akademik hayattan kopuşuna neden olması, öğrencinin okul bağlılığına ve akademik hayatına devam isteğine zarar vermesi, öğrenci ve ders arasında geçişi zor köprüler inşa etmesidir.

Örgün eğitimin başlangıç kademesi olan anaokulu düzeyinden başlayarak, liseden mezun oluncaya kadarki süreçte, devamsızlık ile akademik başarı arasında ters orantının olduğu söylenebilir. Dolayısıyla akademik başarı düzeyinin artmasının ve azalmasının devamsızlığa karşı oldukça hassas olduğunu belirtmek gerekir. Ayrıca okul kademelerinin her birerinde yüksek oranda devamsızlığın sürdürülmesi yukarıda da belirtildiği gibi öğrencinin eğitim hayatının bitmesine sebep olabilmektedir (Balfanz ve Byrnes, 2012). Bu durum nitelikli sosyal sermayeye sahip olmak isteyen ülkeler ve eğitim sistemleri açısından kesinlikle istenmeyen bir durumdur.

Devamsızlık olgusu okulu asma, psikonörotik temellere dayanan devamsızlık, okul reddi, okul fobisi, ayrılma kaygısı gibi farklı terimler ile ilişkilendirilmiştir (Kearney, 2003). Okul devamsızlığı öğrencinin okul paydaşlarına karşı korku veya kaygı geliştirmesine bağlı oluşabilse de bazen ailevi, ekonomik ve çevresel faktörler sonucunda da oluşmaktadır. Balfanz ve Byrnes (2012) okul devamsızlığına ilişkin genel ve özel sebepleri şu şekilde sıralamıştır:

1. Bazen öğrenciler; hastalık durumları, göçebe iş hayatı, çiftçilik veya ek iş gerektiren ailenin iş yoğunluğu vb. gibi koşullar veya zorunluluklar nedeniyle, bu durumlar onları okul günü boyunca başka bir yerde olmaya zorladığı için okula gelememektedir.

2. Bazen öğrenciler; okulda zorbalık, seviyelerine göre zor, yapamadıkları veya yapamayacaklarını düşündükleri ödevler için azar yeme korkusu, okul yolundaki muhtemel güvensizlikler, hatta sınıfta sesli metin okuma korkusu vb. durumlar nedeniyle okula gelmemektedir.

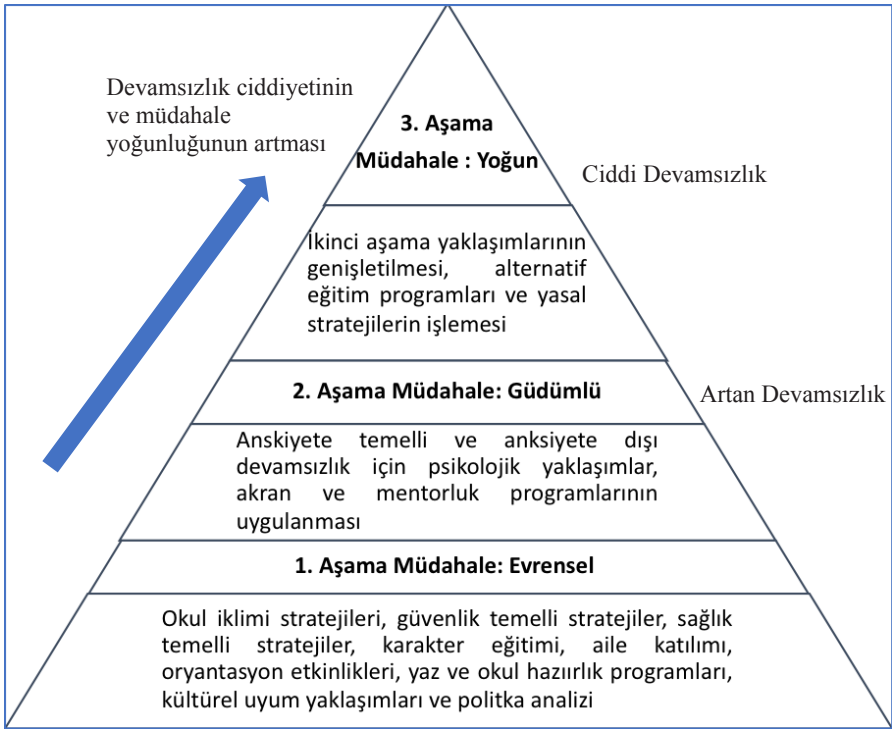
3. Son olarak da bazen öğrenciler sadece başka bir yerde olmayı tercih ettikleri için okula gitmemektedir.

Bugün okullardaki devam sorunlarının temelinde sağlık sorunları, sınıf içi zorbalık, aile üyelerinin uyuşturucu madde kullanımı, aile içi huzursuzluk, fakirlik, öğrencilerdeki zihinsel ve fiziksel rahatsızlıklar, okul çevresinin güvensiz olması ve yeni çevreye/okula adaptasyon sorunları gibi birçok olumsuzluk yer almaktadır (Stempel, Cox-Martin, Bronsert, Dickinson, & Allison, 2017). King, Dewey ve Borish'in (2015) Kenya'da kırsal kesimde yaptığı okul devamsızlığı konulu çalışmada sıtma hastalığı, kızlara özel durumlar ve parasızlık okul devamsızlığı ve terki bağlamında en belirleyici faktörler olarak bulunmuştur. Nitekim; King vd. (2015) çalışmalarında kırsal kesimler için eğitimsel strateji geliştirilmesi ve örneklem bağlamında, öneri olarak sıtma tedavisine yönelik adımların atılması, eğitim maliyetlerinde azalmanın sağlanması, okul beslenme programının genişletilmesi ve hijyenik ped sağlanmasını sıralamıştır.

Okul devamsızlığına ilişkin geliştirilen stratejiler ve girişimler sorunun kaynağına göre okul temelli stratejiler ve topluluk/çocuğun evi temelli stratejiler şeklinde iki farklı temele dayandırılabilir (Eggert, 2019). Wagstaff, Combs ve Jarvis (2000) çalışmalarında araştırma örnekleminde yer alan öğrenci, personel ve yönetici görüşmelerinden elde ettikleri veriler ışığında çalışmadaki lise öğrencilerinin devamsızlık nedenleri olarak onların personel ve akranları tarafından nasıl değerlendirildiğine ilişkin algılarında ciddi sorunlar olduğunu bulmuş; ayrıca okul iklimi ve öğretim programı ile ilgili yaşadıkları problemlerin de onların motivasyonlarını düşürerek kendilerini yalıtılmış hissetmelerine neden olduğu tespit etmiştir. İşte bu tür sorunlara sahip öğrenci grubu için okul temelli stratejilerin hayata geçirilmesi önem taşımaktadır. Ayrıca bu konuda aile desteğinin sağlanması da devamsızlık sorunlarının ortadan kalkmasına katkı sağlayacaktır. Tam da bu konuda Sheldon (2007) deneysel çalışmasında okul idarecile-

rinin ve öğretmenlerin, yüksek aile ve toplum katılımını sağlayarak bunu okul stratejilerinin bir parçası haline getirdiklerinde öğrencilerin okula devam etme ve akademik olarak başarılı olma şanslarının arttığını ifade etmektedir.

Kearney ve Graczyk (2014) okul devamsızlığını engellemeye ilişkin son 25 yıldaki çalışmaların genel olarak erken teşhis ve müdahale, ilerlemenin izlenmesi/takip, fonksiyonel davranış değerlendirmesi, ampirik olarak desteklenen prosedürler ve protokoller ve ekip bazlı bir yaklaşımın gerekliliğine işaret ettiğini vurgulamaktadır. Okul devamsızlığını sayısız psikiyatrik semptomları, risk faktörleri ve müdahale türleri arasında kavramsallaştırma çabaları son zamanlarda, okul devamsızlığına karşı “önleme, erken müdahale ve yoğun müdahale katmanları” şeklinde tanımlanan çok katmanlı destek modelleri sistemini beraberinde getirmiştir (Skedgell & Kearney, 2018). Bu modeller her aşama için belli strateji ve tedbir öngörmektedir. Genel olarak özel eğitim temelli çalışmalarda karşılaşılan üç aşamalı “Müdahaleye Yanıt” (Response to Intervention) yöntemi devamsızlık sorununda tercih edilen modellerden biridir. Kearney ve Graczyk (2014) okul devamsızlığı boyutunda öngördüğü Müdahaleye Yanıt modelini 3 aşamalı sistem dâhilinde şu şekilde görselleştirmiştir:

Şekil 1: Müdahaleye Yanıt Modeli (Kearney & Graczyk, 2014)

Kearney ve Graczyk (2014) tüm bu aşamaları şu şekilde açıklamaktadır: 1. aşama evrensel müdahaleler tüm öğrencilere yöneliktir ve okula devamı teşvik etmek ve bu temel stratejilerden faydalanmayan öğrencileri belirlemek için bir dizi temel aracı ve düzenli tarama işlemlerini içerir. Ayrıca 1. aşama müdahaleler kapsamında düzenli taramalar yapılarak daha üst düzeyde müdahale gerektirecek öğrenciler belirlenir. 2. aşama müdahaleler, evrensel müdahale stratejileri setinin ötesinde ek destek gerektiren risk altındaki öğrencilere yöneliktir. 2. aşama müdahalelerde amaç okula devamı garantilemek, gençleri okula yönlendirmede net ve kademeli strateji geliştirmek, okula devamın önündeki sıkıntı, stres ve engelleri azaltmaktır. Bu aşamada psikolojik müdahale, öğrenci ilgisini sağlama, akranlar ve mentörlük önemli stratejilerdir. 3. aşama müdahaleler ise kronik derecede devamsızlığı özellik haline getiren öğrencilere yöneliktir. Bu aşamada akademik başarıyı sağlamak, ebeveyn katılımını arttırmak ve ilgili sorunları ele almak için yenilikçi, yaratıcı ve yoğun yöntemler hayata geçirilmelidir. Bu kapsamdaki müdahaleler 2. aşamaya göre daha derin ve geniştir, gerektiğinde okul içinde okul mantığını temel alan alternatif eğitim programlarının işe koşulmasını ve yasal düzenlemelerin uygulanmasını da içerir. Bu yasal düzenlemeler cezadan, polis gibi kolluk kuvvetlerinin bu iş için katılımına kadar gidebilir. Önemli olan konuya ilişkin yasaların tutarlı şekilde savunulması ve işe koşulmasıdır ve durum devamsızlıkla mücadeledeki başarıyı arttıracaktır.

Okul devamsızlığı günümüzde ciddi bir halk sağlığı sorunu olarak ele alınabilir. Yaygın devamsızlık nedeniyle üst düzey eğitim seviyesi kazanımlarını elde edemeyen bireyler şiddet, yaralanma, madde kullanımı, psikiyatrik bozukluklar ve ekonomik yoksunluk gibi risk faktörlerinin odağı ve tetikleyicisi olabilmektedir (Kearney, 2008) ve bu durum da toplumları olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle, her ülke devamsızlığı ortadan kaldırmak amacıyla yoğun çabalar sarf etmekte, bazen uluslararası bazen de bölgeye özel tedbirler işleme koymaktadır. Örneğin, Dünya Bankası Raporuna bakıldığında okul devamsızlığına ilişkin geliştirilen en önemli yöntemlerden birisi şartlı nakit transferi sistemidir (De Walque ve Valente, 2018). Parker ve Todd'a (2017) göre yaklaşık 60 ülkede okula düzenli devamı ve katılımı sağlamak gibi arzulanan davranış biçimleri için şartlı nakit desteği sağlanmaktadır. Bu çalışma, bu açıdan ülkelerin yürütmüş olduğu farklı evrensel, ulusal ve bölgesel proje bazlı stratejileri ve önlemleri incelemeyi amaçlamakta ve ilgili alanyazın ışığında şu soruya cevap aramaktadır:

1- Uluslararası alanda veya salt ülke bazında okul devamsızlığına ilişkin yürütülen strateji ve uygulama örnekleri nelerdir ve ülkeler ne tür önlemler alınmaktadır?

Yöntem

Çalışmada öğrencilerin devamsızlığı odağı alınmış ve literatür taraması yoluyla konuya ilişkin veriler toplanarak analiz edilmiştir. Yazılı metinler ve raporların temel alındığı bu çalışmada doküman incelemesi tercih edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen kavram ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyalle-

rin analizini ve incelenmesini kapsar (Yıldırım & Şimşek, 2005) Karataş (2017) doküman incelemesi hakkında şu genel değerlendirmeyi yapmaktadır: doküman analizinde araştırma yapılan alanla ilgili bilgi görüşme ve gözlem yapmaya gerek kalmaksızın doğrudan belge üzerinden elde edilebilir, bu sayede araştırmacı zaman ve kaynak tasarrufu yapar ve çalışmada hangi dokümanın önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabilirliğine konunun doğasına göre karar verir. Nitel çalışmalarda kullanılan dokümanların incelenmesinde içerik analizi kullanılmaktadır (Merriam, 1998).

Araştırma kapsamında; ABD, Almanya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere (Birleşik Krallık), İskoçya, İspanya, İsveç, Macaristan, Polonya, Rusya gibi ülkelerin devamsızlıkla mücadele stratejileri ve uygulama örnekleri ilgili rapor ve çalışmalar kapsamında incelenmiştir. Çalışmada söz konusu ülkelerdeki uygulamalara benzer bazı çalışmaların Türkiye’de de olduğu görülmüş, fakat farklı deneyimlerin Türkiye’deki politika yapıcılara ve eğitimcilerle kaynaklık yapabileceği öngörülmüştür. Bu açıdan çalışma bulguları, hem uluslararası anlamda mevcut çalışmaların neler olduğunu göstermesi hem de politika yapıcılara farklı ülkelerden örnekler ile yol göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Bulgular

Robinson, Lee, Dearing ve Rogers (2018) ABD’de temel eğitim kademelerinden olan anaokulu ve ilkökul kademelerindeki yaş gruplarındaki öğrencilerin yaptıkları devamsızlığa ilişkin yürüttükleri deneysel çalışmalarında belli düzeylerde devamsızlık yapan öğrenci velilerinin düşüncelerinin değiştirilmesi amaçlanmış ve tüm ailelere okula gitmenin faydaları, okul hayatlarına etkileri vb. gibi konularda özel bilgilendirici e-postalar atılmış ve bu çalışmaya 10 binin üzerinde aile katılmış ve devam oranında %15’lik bir başarı sağlanmıştır. Williams (2001) yürüttüğü eylem araştırmasında okula devamsızlık sorunu yaşayan öğrencilerinin devamlarının sağlanması için bu öğrencilerin ailelerini telefonla haberdar etme, onlara bireysel danışmanlık sunma gibi tekniklerin işe yaradığını bulmuştur. Bu şekilde başarı sağlayan çalışmalara karşın Tanner-Smith ve Wilson (2013) öğrencilerin devamsızlığını engellemeye yönelik okul terkinin önleme ve müdahale programları konulu özellikle deneysel çalışmaları odağa alarak inceledikleri meta-analiz çalışmasında bu programların evrensel anlamda başarı sağladığına ilişkin ihtimalin düşük olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca araştırmacılara göre, bu programların genelde farklı okul çevreleri bağlamında devamsızlık azaltıcı farklı faydalar sağladığı tespit edilse de evrensel ve bütüncül açıdan her derde deva devamsızlık azaltıcı ve/veya önleyici tutarlı bir yöntemin olmadığı vurgulanmıştır.

Kearney ve Graczyk’in (2014) vurguladığı 3 aşamalı yaklaşım birçok çalışmada uygulama örnekleri ile sunulmaktadır. ABD’de New Jersey Eğitim Departmanı okula devamı artırmak için uygulanan aşamalı destek modelindeki stratejileri şu şekilde açıklamaktadır(New Jersey Department of Education, 2018):

1. Aşama

- Devamlılık için beklenti ve hedeflerin netleştirilmesi
- Okula devamın başarı üzerindeki etkisi konusunda öğrenci ve ailelerin eğitilmesi
- Doğru veri toplama ve raporlamanın sağlanması ve devam verilerinin izlenmesi
- İyi ve artan devamların takdir edilmesi/duyurulması

2. Aşama

- Hâlen devamsız veya sürekli devamsızlık tehlikesiyle karşı karşıya olan öğrencilerle kişisel bağlantıların kurulması;
- Okula devam etmeleri için ek engellerle karşı karşıya kalan ailelerin desteklenmesi ve ilginin artırılması;
- Okulda mentörlük programının geliştirilmesi;
- Sürekli devamsızlık oranlarını iyileştirmek için mevcut kaynakların tanımlanması

3. Aşama

- Devam konusundaki bireysel engelleri belirlemek için öğrenci destek personelin kullanılması;
- Öğrencilere, okul topluluğuyla yeniden bağlantı kurma ve kaçırılan derslerden dolayı alamadıkları ders kredileri ve müfredat içeriğini yeniden elde etme fırsatlarının sunulması;
- Okula devamın önündeki engelleri ortadan kaldırmak için öğrencilere ve ailelere alternatif eğitim yolları sunmak;
- Öğrenci ve velileri ilgili kurum ve kişilere yönlendirmek

Jordan (2019) da devamsızlığın önlenmesi için 1. Aşama kapsamında, hatırlatma mesajlarını ve son durum bildirimlerini önermiştir. Jordan (2019), ailelerin devam ve devamsızlık konusunda bilgilendirilmesinin özellikle temel eğitim kademelerinden olan, ilkokul ve ortaokullarda işe yaradığını belirtmektedir. Ayrıca yazara göre ev ziyaretleri, devamın sağlanmasına ilişkin pozitif mesaj içeren kampanyaların yürütülmesi ve teşviklerin sağlanması da önemlidir. Sağlık sorunlarına karşı öğrencilere okul temelli sağlık hizmetlerinin sunulması ve aşılmasının düzenli yapılması da devamsızlığın önlenmesine olumlu katkı yapmaktadır. Okullara servis sağlanması ya da okulun yürüme mesafesinde olması, okullarda kahvaltı ve elbise yıkama servisinin olması devamı artırabilir. Okullarda derslerin sıkıcı olması da ayrı bir sorun olarak gören Jordan, bu nedenle devamsızlığa karşı kültürel faktörleri gözetken, yakın çevre ilişkisini

ele alan içerikler öğrencilere sunulabilir. Okul veya sınıf girişinde selamlamanın olması iletişimde kolaylaştırıcı bir adım olarak öğrencileri okula bağlayabilecek ve okula aidiyet duygusunu artıracak basit bir adımdır. Teneffüs sürelerinin korunmasına riayet edilmesi öğrencilerin okula olan bağlılığını artırırken sert ve korkutucu olmayan yapıcı disiplin uygulamaları da öğrencilerin okul devamında faydalı olabilir.

Jordan (2019), 2. aşama kapsamında, okul yılının %10'luk kısmını devam edemeyen öğrenciler için farklı stratejiler önermektedir. Erken uyarı sistemleri geliştirilebilir. Mentörlük ile devamsızlık riski artan öğrencinin okula aidiyet duygusu artırılabilir. Gençler için okula bağlılık programları sunulabilir. İleri sağlık sorunlarına karşı, örneğin astımı olanlar için, okulda hemşire bulunabilir. Ayrıca sürekli devamsız öğrenciler için evden araçla alma hizmeti sunulabilir.

Jordan (2019) 3. aşama kapsamında, okul devamsızlığı konusunda ciddi sorun oluşturan öğrenciler için şu stratejileri sıralamaktadır: okula gelmeyen sürekli devamsızlar için maddi ve manevi ceza, bağlama uygun STK vb. destekli algı yönetimi, konaklama imkânı sağlama. Bu tip son düzey stratejiler öğrencilerin sahip olduğu ciddi sorunların çözümüne yöneliktir, örneğin evsiz öğrenciler için ev veya konaklama imkânlarının sağlanması.

BBC (2005) İngiltere’de artan devamsızlık sorunlarına ilişkin yayınladığı haberde ABD’ye şu şekilde değinmiştir: Okula devamsızlık durumu yaşayan öğrenciler için sorun genellikle küçük yaşta başlar. Bu gruptaki öğrencilerin birçoğu, maddi imkânı kısıtlı, aile içi şiddet veya uyuşturucu kullanımı gibi sorunları olan çalkantılı evlerden gelmekte ve bazı ebeveynler okulun önemli olmadığını düşünmektedir. ABD’de eyaletler bazında bu sorunlara yönelik bazı stratejiler geliştirilmiştir. Örneğin, Jacksonville Florida’da sürekli devamsızlık yapan öğrencilere ve ailelerine okulun önemini anlatmak için ev ziyaretleri düzenlenir. Hâlâ devamsızlık devam ederse aileler için mahkeme süreci de başlayabilir. Florida ve Rhode Island sınırlarında devamsızlık yapan öğrenciler araba sürmekten de alıkonulabilir. Seattle’da okullar polis, mahkeme ve okul ekseninde eylem planı hayata geçirmektedirler. Öğrenci gelmediği gün polise bilgi verilir ve öğrencinin okula gelmesi için hızlı adımlar atılır. Bu adımlar sorunu çözmezse mahkeme öğrenciyi en kısa sürede çağırabilir. Devamsızlık yapan öğrencilere düşük not vermek gibi çözümler de adı geçen yerlerde uygulansa da aslında bunlar başarı durumunu daha kötüye götüren durumlardır (BBC, 2015).

Ülkelerden ülkelere devamsızlık durumlarını takipte 3 aşamalı modele göre genel bir çerçeve izlese de ülkeden ülkeye çok farklı uygulamalar da göze çarpmaktadır (Grewe, 2005). Ramberg, Brodin, Fransson ve Modin (2019) İsveç’te lise eğitimin bir bölümü kayıt için zorunluluk gerektirmese de kayıt olan öğrencilerin tam devamını gerektirmektedir. Nitekim İsveç’te bir okul bir öğrenci için bir ay boyunca dört saatten fazla devamsızlık bildirirse, öğrencilere ödenen okul ödeneği geri alınabilir. Nitekim 2015/16 okul yılında, yaklaşık 24.000 öğrencinin, yani ortaöğretim nüfusunun %7,8’i

devamsızlık nedeniyle okul ödenekleri yatırılmamıştır (SOU 2016:94'den aktaran Ramberg vd. 2019: 5)

Grewe (2005) Avrupa okulları temelli kitap çalışmasında ilgili ülkelerden yazarlar ile tüm AB ülkelerine ilişkin kısaca bilgiler vermektedir: **Almanya, Macaristan** vd. ülkeler bu öğrenciler için özel eğitim programları uygulamaktadır. İskoçya öğrenme ortamına önem vermekte, sınıflar öğrencinin ilgisini çekmek için güzel dekore edilmektedir. İskoçya'da ayrıca öğrencilerin öz güvenini artıracak, onları cesaretlendirecek yöntemler uygulanmakta ve zorbalık karşıtı önlemler hayata geçirilmektedir. İngiltere'de devamı sağlamak için ödül sistemi etkili olmakta, okul dışı kahvaltı ve ödev kulları gibi gönüllü etkinlikler öğrenci ve okul arasındaki iletişimi güçlendirmektedir. **Hollanda** daha çok aile eğitimi üzerine durmakta, cezalardan çok ailelere özel eğitim kurslarına (Parents Present) katılımları zorunlu tutulmaktadır. **Finlandiya**'da Öğretmen Eğitim merkezleri bu konuda önemli roller oynayabilmektedir, örneğin Helsinki Öğretmen Eğitim Merkezi, Mentör Eylemi adlı çalışmasında öğretmen grupları lider öğretmenler eşliğinde örnek olaylar ile ilgili konularda tartışarak çözümler üretir (Husso & Maatta, 2005). Bu ülkeler ve diğer ülkeler aşağıda daha detaylı açıklanmıştır.

Almanya'da her federal devlet farklı açılardan önleyici proje ve uygulamalar geliştirmiştir (Berndt, Neuthinger, Herzog, & Schultze, 2005). Bu çalışmaların çoğunda okul, gençlik kurumları ve polis etkin rol oynamaktadır. Hemen hemen tüm federal bölgelerde okullar ve gençlik çalışanları konuya ilişkin çalışmalar yürütmektedirler. Örneğin, Brandenburg bölgesi "Okul ve Gençlik Desteği Federal İş Birliği Ofisi" kurmuştur. Thuringia bölgesi ise "Gerçek Hayat Pratikleri" dersleri ile okulu bırakmak üzere olan öğrencileri mezun edebilmeyi hedeflemektedir. Almanya'da yürütülen projelerin geneli 3. aşamadaki okulu tamamen bırakma eğilimindeki öğrencilere yöneliktir. Werk-statt-Schule, Station Glashuette, Motivia, alep vb. projeler bunlara örnektir. Bu projelerde okula devamdan kaçınan öğrencilerin farklı yöntemler ile desteklenerek mezun edilmesi amacı taşınır. Almanya'da 3 aşamalı sistem genelde şu şekilde uygulanır: 1. Aşama, temel eğitimde sorunlu öğrenciler için kurslar, dil desteği (mülteci veya yabancılar için), ortaöğretimin erken yaş gruplarında (Hauptschule) esnek dikey gruplar (sınıf tekrarı olmayan), 3 gün okul ve 2 gün iş odaklı "sandviç" diye nitelenen programlar vb. 2. Aşama önlemler kapsamında ise polis kontrolleri, aileye devamsızlığı anında bildirme, rehberlik servisi çalışmaları, okul için rehber kitaplar vb. 3. Aşama önlemler ise gençlik ve okul projeleri, destek sınıfları şeklinde sıralanabilir. **Macaristan**'da zorunlu eğitim 6-16 yaş gruplarını kapsar (Juhasz, Papp & Selmeczi, 2005) ve genelde öğrencilere yönelik devamsızlık işlerinin takibinden Çocuk Sağlık Hizmetleri Birimi sorumludur. **Hollanda**'da devamsızlık konusunda ulusal anlamda erken okul terkine karşı planlar oluşturulmuştur, bu planlar genelde okulların devamsızlık politikalarını, belediye takibini, okul dışı bakım hizmetlerini, hukuk destekli okul devamlılığı ve mazeretsiz devamsızlık (luxury absenteeism) şeklinde bölümler içermektedir (Velthoen & Adamczyk, 2005). Ülkede 39 bölge olup belediyeler de bölgesel planların

hayata geçirilmesinden sorumludur. Bölgelerde farklı projeler yürütülebilmektedir. Örneğin Centrale Opvang Projesi, Arnhem Belediyesi tarafından geliştirilmiş ve diğer belediyelerce benimsenen bir proje olup bu proje ile erken okul terki ihtimali olan öğrenciler için okullara destek sağlanmaktadır. Bazı öğrenciler ile ciddi sorun yaşayan okullar Centrale Opvang'a başvurup destek alabilir. Bu programın başarı oranı %60'tır. **Hollanda**'dan başka bir örnek için Basta Programı verilebilir. Basta, okul terkiyle mücadeleyi amaçlayan bir projedir. Okuldan gelen rapor üzerine mahkeme kararıyla ilk 3 hafta için zorunlu katılımı sağlanan programda öğrencilere (maksimum 13 hafta) dil, sosyal gelişim vb. eğitimler verilmektedir. Amaç sosyal beceri eğitimi ile, gençleri davranışlarının sonuçları hakkında düşünmeye teşvik etmektedir. Bu kursta öğrenciler zor durumlarda tepki vermenin farklı yollarını ve kararlarının çok büyük bir etkisi olabileceğini öğrenerek kararlarını yeniden gözden geçirmektedirler. Federal devletlerin temel eğitim alanında önleme, takip ve uygulama temelli bazı adımları bulunmaktadır ve önleme kapsamında stratejilere örnek vermek gerekirse engelli öğrenciler için özel okullarda eğitim verilmesi, mülteci öğrenciler için dil kursları açılması, okul sosyal çalışmaları yapılması, rehber öğretmenlerin danışmanlık yapması gibi. Takip anlamında bakım ekipleri, okul devamı takip sorumluları, okul dışı bakım projeleridir. Uygulama kapsamında ise uyarı, resmi rapor, ceza ve tutuklama, zorunlu özel eğitim. Temel düzey ötesindeki uygulamalar daha sert cezalar içerebilmektedir, örneğin gözetimli tarım çalışması. BBC (2005) **Fransa**'daki çalışmalarını şu şekilde özetlemektedir: Bu ülkede 16 yaş altı zorunlu eğitim çağında olup da yaklaşık 100-150 bin öğrenci ciddi oranda devamsızlık yapmaktadır. 2004 yılında öğrenciler devamsızlıkta ısrarcı olması durumunda 750 Avro şeklinde aileye cezaların verilmesi kararlaştırılmıştır. Daha önceki zamanlarda çıkarılan yasayla okul devamsızlığı yapan çocuğa sahip aileler için bazı haklar kısıtlanmıştır. Ayrıca özellikle ortaöğretimin ilk yıllarında gerektiğinde bu gruplar için ek sınıflar (relay classes) oluşturulmaktadır (Huguerre & Liberal, 2005).

Polonya'ya bakılacak olursa temel eğitim için 2 aşamalı önlem stratejileri sunulmaktadır (Lewandowska, Janiak ve Wickert, 2005): 1. aşamada okullar telâfi ve düzeltici dersler ile açığı kapatma yoluna gidebilir, eğitim uzmanı desteği alınabilir. 2. aşamada bazı yerel yönetimler sorunlu ailelerin çocukları için sosyo-terapötik merkezler işletmektedir. Polonya'da 2002 yılında Eğitim Bakanlığı okullara kendi devamsızlık önleme planlarını hazırlama zorunluluğu getirmiştir bu bağlamda okullarda meydana gelen sorunların kapsamlı bir analizi yapıldıktan sonra bağlama özgü planlar geliştirilmektedir. Diğer ülkelerde olduğu gibi Polonya'da da projeler önemli rol oynamaktadır. Güvenli Okul, Gönüllü Çalışma Grupları, Dışarıdakiler için bir Şans, Aileler için Okul vb. bunların başında gelmektedir. Aileler için Okul Projesi, Polonya'nın tüm illerinde 500'den fazla eğitmenin desteğiyle gerçekleştirilmektedir. Bu proje kapsamında eğitimciler ve psikologlar, eğitim programını özel "senaryolar" temelinde yürütür. Ebeveynler küçük gruplar şeklinde toplanır (en fazla 15 kişi) görüşlerini paylaşır ve çocuklarıyla olan sorunlarını tartışır.

İspanya'da uygulanan devamsızlık önleyici stratejiler, Rodriguez, Caballo ve Morchon'a (2005) göre 6 önlem grubunda açıklanabilir:

1. Önleyici tedbirler: Telâfi edici eğitim programları, kültürlerarası eğitim programları dil ve sosyal uyum programları, davranış uyum programları, psiko-pedagojik müdahale programları, toplumsal görevler eğitim projeleri.

2. Kontrol tedbirleri: Okul devamsızlığı yerel programları, teknik sosyal çalışanların müdahalesi, STK'ların devamsızlık programları, okul devamsızlığı için üst müdahale, devamsızlığa odaklanan iyileştirme planlarının geliştirilmesi.

3. Farkındalık tedbirleri: Okul devamsızlığı konulu kampanyalar düzenleme.

4. Eşgüdümleme tedbirleri: Okul devamsızlığı komisyonları, kurumlar arası (yerel yönetimler, belediye meclisi) konseyler.

5. Norm tedbirleri: Okul devamsızlığına ilişkin bölgesel normlar ve kurallar.

6. Planlama tedbirleri: Bölgesel düzeyde, okul devamsızlığına odaklanan özel planlar.

Papps, Howard ve Collick (2005) **Birleşik Karalık**'taki devamsızlığa karşı stratejileri şu şekilde tabloştürmüştür:

Tablo 1: Birleşik Krallık'ta Devamsızlığa Karşı Geliştirilen ve Uygulanan Stratejiler

Ulusal ve Bölgesel Düzeyde Önlemler	Okul ve Bireysel Düzeyde Önlemler
-Devamsızlık hakkındaki verileri analiz etme ve eğilimleri anlama. -Eğitimsel kazanımlar ile devamsızlık arasındaki bağı anlama. -Polise devamsızları okula götürmesi için yeni yetkilerin tanınması -Esgüdümlü bir şekilde Eğitim Yardım Görevlileri ile Polis eşliğinde okulu asanların toplanması (trauncy sweeps) -Okula devamsızlık suçlarından ceza alan ebeveynler için daha yüksek cezalar (hapishane dahil) ve katı kurallar - Okullarda kötü davranışlarla başa çıkmak için ek kaynaklar ve her bir yerel eğitim otoritesi bölgesinde Hükümetin özellikle 11-14 yaş grupları için “davranış ve katılım danışmanları” oluşturulması -Devamsızlığı azaltmada en büyük başarıyı elde eden 50 okulun ödüllendirilmesi -Şehirlerde öğrenciler için ek öğrenme danışmanları -Tüm okulların, “Ev- Okul Sözleşmelerini” derslere katılım temelinde geliştirmesi gerekliliği. -Ortalamanın üstünde devamsızlık kayıtlarına sahip olan okullar için hedefler -Okul teftişlerinde rutin olarak devam seviyeleri ve ilgili performans hakkında yorumlar yapılması. - Devamsızlık ve birinci ve ikinci aşamada beklenen devam düzeyine sahip olmak -Okula devam etmeme ve özürsüz devamsızlığın azaltılması için hedeflerin konulması -Ulusal politika belgeleri ışığında okulları denetlemek ve eğitim geliştirme	-Kahvaltı kulüpleri, spor ve bilişim teknolojileri faaliyetleri gibi okul dersi öncesi etkinliklerin yapılması -Ödev kulüpleri gibi okul sonrası etkinliklerin yapılması -Uzun süreli devamsızlıktan sonra çocukların yeniden bütünleşmelerine yardımcı olmak için ek derslerin konulması -Geçiş zamanlarında öğrencilere ekstra destek sağlama -Özellikle 14-16 yaş arası için müfredat uyarlamaları -Korunmasız öğrenciler için mentörlük planları -Okula devamın iyi olmasını sağlayan ödül sistemleri -Okula devam konularının izlenmesinde liderlik edecek kıdemli okul personeli -Özel eğitim ihtiyaçlarının yeterince tespit edilmesi ve karşılanması için erken müdahale -Duygusal zorlukların ve ruh sağlığı sorunlarının tanınması -Zorbalıkla mücadele politikaları ve zorbalıklarla mücadele stratejileri -Futbol kulüpleri, polis ve gönüllü grupları içeren topluluk girişimleri - İlgili müfredatın sağlanması için ileri eğitim kolejleri ile bağlantılar -Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olacak bireysel planlar -Okulun devamsızlık hakkında belirli temalar dahilindeki güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek için okulun kendi kendini incelemesi

Kaynak: Papps, Howard ve Collick (2005)

İskoçya ise önleme, yönetim ve kontrol olmak üzere üç yaklaşımın kombinasyonunu savunur. Önleme için, öğrencilerin okulu asmalarını önlemek için okulları ve sınıfları çekici hâle getirmek, gençleri desteklemek amaçlanır. Yönetim yaklaşımı ise belirlenen sorunları çözmek için diğer paydaşlardan acil destek alarak ilgili durumlarla başa çıkmayı içeren bir yaklaşımdır. Kontrol kategorisinde devamsızlığa karşı yaptırım uygulamak veya ebeveynlerine karşı kovuşturma yapmak gibi adımlar bulunmaktadır. İskoçya ile ilgili dikkat çeken bir durum da çocuk astımının en yüksek olduğu ülkelerden biri olmasıdır, bu nedenle sağlıklı temelli devamsızlıklar yapılabilmektedir (Austin, Selvaraj, & Russell, 2004). İsveç'te 7 yaşından 16 yaşına kadar öğrenim zorunludur ve mevzuat bir öğrencinin sebepsiz olarak okula gitmemesi durumunda, okulun o gün ebeveynlerini veya yasal velilerini bilgilendirmesi gerektiğini belirtmektedir (Akt. Strand, 2014: 264-265). İsveç'te uygulanan devamsızlık karşıtı stratejilere bakmak gerekirse (Husso ve Maatta, 2005) temel düzeyde önleme etkinlikleri; genel olarak demokratik değerlerle geniş kapsamlı çalışma, temel konularda sınıf içi ve dışı olmak üzere bireysel destek, devamsızlığı detaylı kaydeden veri programları, ebeveynlerin ve kurumların katılımının sağlanması, vandalizm davranışını önleme faaliyetleri ve eğitimleridir. İkincil önleme stratejileri ise; okullar için rehber, ebeveynlere telefonla bildirim, danışman/sosyal hizmet uzmanı/sağlık personeli ile devamsızlık konferanslarının yapılması, diploma almadan okulu bırakma ihtimali olanlar için sandviç şemaları (okulda 3 gün, işte 2 gün) ile düzenlenmiş okul eğitimi ve ailelerin para cezası ödemesidir. Üçüncü seviyede ise; gönüllü madde kullanım testleri yapılması, okul dışı sosyal öğrenme ortamları oluşturma vb. önlemler yer almaktadır.

Rusya açısından bakıldığında devamsızlık ile ilgili stratejilerin İngilizce veya Türkçe yazılmış alanyazına pek bulunmadığı söylenebilir, genelde okula devam ailelerin ilgisine bırakılmıştır. Spesifik olarak bakıldığında fakir ve kırsal alanlarda devamsızlığın sebebi sosyal yetimler (social orphans) ve alkolizme dayanmaktadır (BBC, 2005)

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, özellikle öğrenci devamsızlıklarının azaltılmasına yönelik uluslararası stratejiler ve uygulama örnekleri hakkında alanyazından taranan veriler analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu stratejilerin Türkiye'deki politika yapımcılar için örnek olabilecek kısımlarının eğitimcilerin bilgisine sunulması da istenmiştir. Devamsızlıkla ilgili literatür çalışmalarından çıkan sonuçlara göre, Türkiye'nin özellikle devamsızlığı azaltmak adına; Haydi Kızlar Okula Projesi, Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY) ile devamsızlıkla mücadele uygulaması, Milli Eğitim Bakanlığının mazeretsiz öğrenci devamsızlığını önlemeye yönelik olarak Aşamalı Devamsızlık Yönetimi (ADEY) uygulaması, Mevsimlik işçilik yapan aile çocuklarının devamsızlığını önlemeye yönelik Mevsimlik Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi Projesi (METİP), hedeflenen yeterliliklere ulaşamayan ve bu nedenle devamsızlık yapma riski bulunan öğrencilere yönelik bireysel tedbirler ve birebir destek programları öngören Her Çocuk Başarır Projesi, İlköğretim Kurumlarına Devam Oranlarının Artırılması Projesi gibi

birçok proje ve uygulamaları hayata geçirmesine ve başarı sağlanmasına rağmen öğrenci devamsızlığını azaltmada henüz istenen seviyeyi yakalayamamış görünmektedir, nitekim OECD ülkeleri arasında en yüksek devamsızlık oranına sahip ülkelerden birisi de Türkiye'dir (OECD, 2014). Türkiye'nin bu konuda daha kat etmesi gereken belli mesafeye sahip olduğu açıktır. Bu nedenle çalışma kapsamındaki örnek uygulamalar göz önüne alınıp yeni stratejiler geliştirilebilir.

Ülkelerin farklı stratejiler geliştirmesi bazı bağlamlarda başarı sağlamışken bu sorunun uluslararası çözümü için genel bir stratejinin varlığından bahsetmek ne yazık ki mümkün değildir. Okula devamsızlık aslında okul, aile, ekonomik durum ve öğrenci değişkenlerinden etkilenmektedir (Rivers, 2010). Nitekim; Henry (2007) öğrencinin babasının eğitim seviyesi düştükçe devamsızlığında artış ihtimalini gözlemlemiş, okul ortamında güvensizlik hissini, anne babanın ayrı yaşamasının, öğrencinin bir işte çalışıyor olmasının devamsızlığı tetiklediğini ve öğrencilerin okul saatleri dışında kontrol edilmemesinin yine devamsızlık oranında artışı muhtemel kıldığını belirtmiştir. Macaristan'da yapılan devamsızlıkla ilgili bir araştırmada öğretmenlere göre, devamsızlığın öğrencilerin öncelikle aile geçmişiyle ilgili yaşadığı olumsuzluklar, öğrenme etkinliği ile düşük ilişkisi, motivasyon düzeyinin düşüklüğü ve okul ile olan negatif ilişkisi nedeniyle ortaya çıktığı belirtilmiştir (Juhasz, Papp & Selmecezi, 2005). Tüm bu açılardan bakıldığında ailenin ve politika yapımcıların bu sorunlara tek başlarına doğrudan bir çözüm geliştirmesi pek mümkün görülmemektedir. Bir başka deyişle bu durum evrensel stratejileri mümkün kılmamakla birlikte öğretmenler ve okul başta olmak üzere tüm paydaşların devrede olduğu yukarıdaki örneklerde geçen faktörlerin ve devamsızlık önleyici önlemlerin önemini göstermektedir. Doğru adımların, dumsal ve bağlamsal çözümlerin kitlesel ölçekte ve belli oranda devamsızlığı azaltabileceği öngörülebilir.

Grewe (2005) tarafından Avrupa okullarda devamsızlık sebeplerine ilişkin yapılan çalışmada genelde çoğu ülkede devamsızlığa ilişkin yasa ve yönetmeliklerin, veri takip sisteminin olduğu belirtilmiştir, ülkelerde polis desteği, ödüllendirme, yabancı dil desteği, ek sınıflar, maddi destek/kesinti gibi ülkeden ülkeye değişen uygulamalar da bulunmaktadır. Nitekim Türkiye'de öğrenci velilerine posta ile bildirim, ev ziyaretleri vb. yöntemler ile öğrencilerin devamsızlığına dönük önlemler uygulanmaktadır. Genel olarak ülkeler kendi şartlarına göre stratejiler geliştirse de tüm bu uygulamalar üç aşamalı sistem olarak ayrıştırılabilir, çoğu ülkede devamsızlık karşıtı önlemlerin genelden özele doğru 3 aşamada oluşturulduğu söylenebilir, öncelikle öğrenciyi okula adapte etme ile başlayan çalışmalar devamsızlığın ciddi oranlara ulaştığında devreye konulan 3. aşama tedbirleri ile takip edilmektedir. 3. Aşama önlemleri her ülke için aynı olmasa da genelde mahkeme süreçleri, ceza ve zorunlu eğitimleri içermektedir. Türkiye'deki politika yapımcılar bu çalışma ışığında örnek uygulamaları inceleyerek okul veya bölge bazında 3 aşamalı eylem planlarını farklı bir tutumla hayata geçirebilir. Her ülke aslında kendine has sorunlarını ve durumlarını göz önüne alarak devam-

sızlık önleyici stratejilerini yenileyebilir ve tabi ki şartlı nakit transferi gibi uluslararası kabul gören stratejilerden de mevcut durumuna göre faydalanabilir.

Sakıncı (2013) devamsızlığın ilk ve orta öğretim okullarında en temel sorunlardan birisi olduğu belirtmekte ve ayrıca uluslararası alanyazınla paralel olarak öğrencilerin okula devamsızlıklarını onların akademik başarılarını olumsuz etkilediğini ifade etmektedir. Bazen derslerin yükü ve öğretim programların özellikleri de devamsızlıkta rol oynayabilmektedir. Bu nedenle derslerden kopuşun önüne geçmek, öğrenciler ve akademik hayat arasında kopukluğu engellemek için politika yapımcıların öğrenci ilgisi ve program ilişkisini önemle incelemesi ve buna göre eylem planı oluşturması gerekebilir.

Kaynakça

- Austin, J. B., Selvaraj, S., & Russell, C. (2004). Childhood asthma in the highlands of Scotland—Morbidity and school absence. *Scottish medical journal*, 49(1), 18-21.
- Balfanz, R., & Byrnes, V. (2012). *Chronic absenteeism: Summarizing what we know from nationally available data*. Baltimore: Johns Hopkins University Center for Social Organization of Schools.
- BBC (2005). *Truancy: How do countries compare?* Retrieved August 11, 2019, from: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/education/4238687.stm
- Berndt, R.P., Neuthinger, G., Herzog, D., &Schultze, A. (2005). Germany, In N. Grewe (Ed.), *Absenteeism in European Schools*(pp.51-63). Münster: Lit
- De Walque, D., & Valente, C. (2018). *Incentivizing school attendance in the presence of parent-child information frictions*. Policy Research WorkingPaper, No. WPS 8476. Washington, D.C.: World Bank Group. Retrieved August 1, 2019, from: <http://documents.worldbank.org/curated/en/720071529003623702/Incentivizing-school-attendance-in-the-presence-of-parent-child-information-frictions>
- Eggert, M. (2019). How to lower chronic absenteeism rates in kindergarten through fifth-grade students. In the *12th Annual Graduate Student Symposium*. University of Northern Iowa
- Grewe, N. (2005). *Absenteeism in European Schools*. Münster: Lit
- Henry, K. L. (2007). Who's skipping school: Characteristics of truants in 8th and 10th grade. *Journal of School Health*, 77(1), 29-35.
- Huguerre, D., & Liberal, A. (2005) France, In N. Grewe (Ed.), *Absenteeism in European Schools* (pp.21-50). Münster: Lit
- Husso, J. P. & Maatta, O. (2005) Finland, In N. Grewe (Ed.), *Absenteeism in European Schools* (pp.11-20). Münster: Lit
- Jordan, P. (2019). *Attendance play book smart solutions for reducing chronic absenteeism*. Retrieved August 15, 2019, from <https://www.future-ed.org/wp-content/uploads/2019/07/Attendance-Playbook.pdf>

- Juhasz, I., Papp, A. & Selmeczi, J. (2005) Hungary, In N. Grewe (Ed.), *Absenteeism in European Schools* (pp.64-85). Münster: Lit
- Karataş, Z. (2017). Sosyal bilim araştırmalarında paradigma değişimi: Nitel yaklaşımın yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 68-86.
- Kearney, C. A. (2003). Bridging the gap among professionals who address youths with school absenteeism: Overview and suggestions for consensus. *Professional Psychology: Research and Practice*, 34(1), 57.
- Kearney, C. A. (2008). School absenteeism and school refusal behavior in youth: A contemporary review. *Clinical psychology review*, 28(3), 451-471.
- Kearney, C. A., & Graczyk, P. (2014). A response to intervention model to promote school attendance and decrease school absenteeism, *Child & Youth Care Forum*, 43(1), pp. 1-25
- Kim, J. S., & Streeter, C. L. (2008). Increasing school attendance: Effective strategies and interventions. In C. Franklin, M. B. Harris, & P. Allen-Meares (Eds.), *The school practitioner's concise companions. The school practitioner's concise companion to preventing drop out and attendance problems* (pp. 3-12). New York, NY, US: Oxford University Press. <http://dx.doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195370577.003.0001>
- King, N., Dewey, C., & Borish, D. (2015). Determinants of primary school non-enrollment and absenteeism: results from a retrospective, convergent mixed methods, cohort study in rural Western Kenya. *PloSone*, 10(9), 1-17. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0138362>
- Lewandowska, J., Janiak A., & Wickert, H. M. (2005). Poland, In N. Grewe (Ed.), *Absenteeism in European Schools* (pp.119-118). Münster: Lit
- Merriam, S. (1998). *Qualitative research and case study applications in education. Revised and expanded from case study research in education*. USA: JB Printing.
- New Jersey Department of Education. (2018). *Getting students to school: strategies for improving attendance and reducing chronic absenteeism*. Retrieved August 13, 2019, from: <https://www.state.nj.us/education/students/safety/behavior/attendance/ImprovingAttendance.pdf>
- OECD. (2014). *Who are the school truants?* Retrieved August 12, 2019, from [http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/pisainfocus/PISA-in-Focus-n35-\(eng\)-FINAL.pdf](http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/pisainfocus/PISA-in-Focus-n35-(eng)-FINAL.pdf)
- Papps, P., Howard, J., & Collick, J. (2005). United Kingdom, In N. Grewe (Ed.), *Absenteeism in European Schools* (pp.151-118). Münster: Lit.
- Parker, S., & Todd, P. (2017). Conditional cash transfers: The case of progresa/oportunidades. *Journal of Economic Literature*, 55, 866-915.
- Ramberg, J., Brolin Låftman, S., Fransson, E., & Modin, B. (2019). School effectiveness and truancy: a multi level study of upper secondary schools in Stockholm. *International Journal of Adolescence and Youth*, 24(2), 185-198.
- Rivers, B. (2010). Truancy: Causes, Effects, and Solutions. *Education Masters*, Paper 107. Retrieved August 13, 2019, from http://fisherpub.sjfc.edu/education_ETD_masters/107

- Robinson, C. D., Lee, M. G., Dearing, E., & Rogers, T. (2018). Reducing student absenteeism in the early grades by targeting parental beliefs. *American Educational Research Journal*, 55(6), 1163-1192.
- Chicago Rodriguez, J. I., Caballo, E. G., & Morchon, C (2005). Spain, In N. Grewe (Ed.), *Absenteeism in European Schools* (pp.133-150). Münster: Lit.
- Sheldon, S. B. (2007). Improving student attendance with school, family, and community partnerships. *The Journal of Educational Research*, 100(5), 267-275. DOI: 10.3200/ JOER.100.5.267-275
- Sakıncı, S. (2013). Öğrenci devamsızlığı nedenleri, sonuçları ve çözüm önerileri: Müdahale eylem planı. Uşak: GroupA Danışmanlık.
- Skedgell, K., & Kearney, C. A. (2018). Predictors of school absenteeism severity at multiple levels: A classification and regression tree analysis. *Children and Youth Services Review*, 86, 236-245.
- SOU 2016:94. (2016). *Saknad! Uppmärksamma eleverna frånvaro och agera. [Missing! Pay attention to students' absenteeism and act]*. Elanders Sverige AB: Stockholm
- Stempel, H., Cox-Martin, M., Bronsert, M., Dickinson, L. M., & Allison, M. A. (2017). Chronic school absenteeism and the role of adverse childhood experiences. *Academic pediatrics*, 17(8), 837-843.
- Strand, A. S. M. (2014). 'School-no thanks-it ain't my thing': accounts for truancy. Students' perspectives on their truancy and school lives. *International Journal of Adolescence and Youth*, 19(2), 262-277.
- Tanner-Smith, E. E., & Wilson, S. J. (2013). A meta-analysis of the effects of dropout prevention programs on school absenteeism. *Prevention science*, 14(5), 468-478.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Velthoen, H., Adamczyk, J.V. (2005). The Netherlands, In N. Grewe (Ed.), *Absenteeism in European Schools* (pp.86-102.). Münster: Lit.
- Wagstaff, M., Combs, L., & Jarvis, B. (2000). Solving high school attendance problems: A Case Study. *Journal of At-Risk Issues*, 7(1), 21-30.
- Williams, L. L. (2001). *Applying interventions to prevent or reduce excessive absences in a high school setting: An action research study* (Doctoral dissertation). GA: Valdosta State University.